

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר ישישכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת וארא תשפ"ב | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה

תפילות לסיום המכות – למה?

דבר פלא וחידוש בעניני תפילה אנו מוצאים בפרשתנו. כאשר מגיע הזמן לסיים את המכה, משה נצרך לתפילה ולהעתיר אל ה' להפסיק את המכה. אפילו פרעה מבין זאת והוא מבקש ממשה ואהרן 'להעתיר אל השם' (ח' ד' ועוד בהמשך הפרשה) לכאורה יש כאן מהלך מתוכנן כמה זמן תמשך כל מכה ובסיומו צריכים העניינים לחזור למסלולם ולטבעם. מדוע צריך להתפלל?

אלא שכך הוא חוק הטבע הרוחני בעולם, אין השפעה יורדת מלמעלה ואין תיקון והארה אלא על ידי תפילה.

וכמו שמצינו שללא תפילה לא ירדו גשמים ורק בבריאת האדם ותפילתו ירדו גשמים וכל שיש השגחה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יעמך וי לא המטיר ה' אלהים על הארץ ואדם און לעבד את האדמה: (בראשית ב' ה') ופירש רש"י: כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים.

את הרעיון הזה אנו מוצאים גם בדברי הרמב"ן (רשת שמות ד' י') בהקשר לכבודות הפה של משה. הוא תמה הרי הקב"ה אומר למשה 'מי שם פה לאדם הלא אנכי ה' מדוע אם כן הוא לא מרפא אותו. הסיבה לכך לדעת הרמב"ן היא כי משה לא התפלל ולא ביקש.

האם זהו עונש למשה על שלא התפלל? הבה נתבונן, מדוע משה לא ביקש? הרמב"ן מסביר זאת בכך שהוא לא רצה ללכת בשליחות. יתכן הסבר נוסף, מפני שבדרך כלל לא מבקשים ניסים של שינוי הטבע, ובכל אופן דרכם של צדיקים להמנע מכך. כך או כך - מדוע הוא הפסיד?

התשובה היא כדלעיל, ההשפעה אינה יורדת בדרך כלל בלי תפילה, וגם אם יש סיבה מוצדקת שלא להתפלל – אין בכך כדי לעקוף את חוקי הבריאה – השפעה יורדת דרך צינור התפילה!

מהפך בצינורות

לא זו בלבד, המשנה את סדרי התפילה ומדלג בפסוקי דזמרה נקרא בלשון הבית יוסף 'מהפך בצינורות' – הכונה היא שהתפילה בונה מערכת השפעה וצינורות השפעה העולים מדרגה מדרגה

ומעולם לעולם, שינוי מבנה התפילה אפילו בסדרו הוא שינוי במבנה צירוף הצינורות והוא עלול לגרום נזק בהשפעה.

מדוע זה כך? מה הסיבה לקביעת החוק הזה?

תפילה בכלל למה?

נפנה לשאלה אחרת שהעסיקה את קדמוננו וגם רבים וטובים בכל הדורות.

המהר"ל המציג את השאלה בספרו 'נתיבות עולם' בנתיב העבודה פרק ב' בניסוח זה: ויש שואלין על התפלה, אם ראוי האדם שיתן השם יתברך אליו הדבר שהוא מתפלל, למה לא יתן אליו בלא תפלה, ואם אין ראוי אליו אם כן אף אם יתפלל ויבקש וכי בשביל תפלתו יתן אליו. כך גם המב"ט בספרו בית אלקים מעורר אף הוא שאלה זו מוסיף עליה שאלות יסודיות אחרות.

יש הלומדים בכוונת תשובתו שם – שהמכוון העיקרי בתפילה הוא להשריש לאדם את ההכרה האמונית שהקב"ה הוא אדון הכל ופועל הכל ומשגיח בכל. **וכך ביארו גם בעלי המוסר שתכלית התפילה להשריש באדם את ההכרה שהכל ממנו יתברך.**

לא באנו חלילה לחלוק או לערער אך קשה מאד לקבל שהתפילה אינה אלא אמצעי להשריש אמונה, ואינה נצרכת מצד עצמה. האם התפילה היא רק אמצעי פסיכולוגי להחדרת מסר? ! אתמהה!

נראה שגם אם נקבל הבנה זו צריך לפרשה באופן אחר.

כפי האמור לעיל וכפי שמוסברים הדברים באריכות בספר 'נפש החיים' כמו גם בספרי הקבלה והחסידות התפילה היא הפועלת את חיבור העולמות וצינורות השפע ועל ידה מתברכים המקורות העליונים להשפיע שפע ברכה ופרנסה וכל מילי, ורק על ידה תתכן השפעה.

מעתה מתבאר שהתפילה ודאי פועלת עבור האדם פעולה של ממש, היא המשפיעה לו גם את מה שהוא צריך לקבל ולא תתכן השפעה בלעדית.

אמנם אם באנו לשאול מדוע סידר הקב"ה שכך הוא המהלך, אם האדם צריך לקבל את השפע מדוע נקבע הטבע הרוחני באופן זה שירידת השפע דוקא על ידי תפילה?

יתכן שאין מקום לשאלה זו כמו שאין מקום לשאול על כל סידור העולמות והשתלשלות כל ההשפעות. **אולם יתכן שהמכוון הוא שהאדם יזדקק לתפילה כדי להחזיר בליבו את ההכרה שהכל ממנו יתברך.** אלא שלפי דברנו אין זו פעולה עקרה שתכליתה רק לפעול פעולות בנפשו, באמת על ידי התפילה הוא נושע ומקבל את הברכה, והטעם האמור לשם החדרת האמונה וההכרה בהנהגת ה' בעולם הוא הסיבה לרצונו של הבורא בהורדת השפע בדרך זו.

והלואי שנפיק מהתפילה את שתי המטרות הכלולות בה, כי אנו צריכים חיזוק בשתייהן!

שבת שלום וכל טוב לכולם

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד

שבת שלום וכל טוב לכולם

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד